

NAPJAIM HORDALÉKA

Hordaléknak nevezem azt a törmelékalmazt, ami a lejtős hegyoldalról záporok, zivatarok idején, homok, kavics hömpölyök formájában lezúdul, és a lapos részekben felhalmozódik. Így zúdul ránk napjaink társadalmának megannyi gondja, baja, hol kisebbek, hol nagyobbak, lehet belőlük válogatni.

A nagyobbakkal nem tudok mit kezdeni. Engem már égrengető nagy változások nem érhetnek. Korosztályom és az idősebb generáció átélte mindazokat a társadalmi változásokat, amiről a filozófusok írásztaluknál álmodoztak évszázadok óta, s a gyakorlatban minden felemásra sikeredett.

S mit kezdjek én a társadalom nagy kérdéseivel, ha olyan tudós nőnek, mint Heller Ágnes filozófus asszonynak sincs elképzelése, hogy milyen lesz a világ 2000 után. Akinek a jegyzeteiből az '50-es évek elején tanultam, álmodozásait átéltem a gyakorlatban, s aki évek óta tanulmányozza a nyugati társadalmat, és előadó a híres egyetemen, s most összecsapja a kezét, azt mondja feladom, nem tudom mi lesz. Tette mindezt egy késő esti rádióbeszélgetésben.

Maradok a társadalom kisebb kavicsainál, amelyek utamba kerülnek, s nem tudok kitérni előle, szó nélkül elmenni mellette.

Annyit megtanultam a történelmi ismeretek csipegetésénél, hogy az emberi társadalmat nem a humánus, hanem a szemet-szemért, fogat-fogért elv gyakorlati alkalmazása kovácsolta egybe és tartotta fenn. Vagyis a bűn elkövetésének arányában – nem több és nem kevesebb – kiszabott büntetés.

Egy márkás gépkocsi nem először okozta már tulajdonosa halálát. A szomorú az, és az országot megrendítő esemény ismertté válása után vártam, hogy egy honatya csak megkérdezi a nagy nyilvánosság előtt a belügyminisztertől, hogy tessék már mondani meddig még a meddig.

S ha a honatyák azt hallanák, amit én a minap az egyik buszmegállóban tizenéves kislányoktól, akkor otthagynák a helyüket és önkéntes rendőrnek állnának, ha egy szikrányit is féltének társadalmunkat. E lányok egymásnak mutogatták, hogy hogyan kell az ujjukkal az esetleges támadójuk szemébe böknöni, s utána rögtön elszaladni. No nem, itt már valamennyiünknek szégye-

nünkben kellene pirulnunk közbiztonságunk láttán, hallatán.

Nem tudom ki hogy van vele, de én nem szeretem ha a pénzügyminiszterek úgy változnak, mint az időjárás. Szerintem még mindig Rabár Ferenc lenne a jó pénzügyminiszter. Megmagyarázom, miért. Tessék visszaemlékezni, minden pénzügyminiszter rögtön azzal kezdte, hogy új adót vezetett be. Valahogy ez a munkamódszerük. Igenám, de ha leváltják őket, az általuk bevezetett adó marad, azt nem törlik. Így aztán minél többen megfordulnak abban a székben, annál több adófajta marad ránk. A mostani egyenesen „25 csapással” ríogat bennünket. Ha annak csak a fele valósul meg, az is sok lesz, mert majdani távozásával az ő adója is nyakunkon marad.

Nomen est omen, vagyis a név kötelez. A „megbokrosodott” pénzügyminiszterünk nem is akar engedni a 25-ből, vagyis a „25 csapásból”, mint azt a legutóbbi híradásokról érzékeljük. Gondol-

lom, hogy így rendben lesz az államháztartás, amiért ő felel. Ezek után én is elkészítem a családi háztartás rendbetételére vonatkozó „25 csapásomat”, és közlöm majd a pénzügyminiszter úrral, hogyan díjazott a feleségem. Valami hiteles információja is legyen. Hátha néhány elképzeléséről lemond ennek hatására.

Még azt is megírom majd neki, hogy nyolcezer évvel ezelőtt a sumér költők igen bölcs tanácsokat adtak népüknek és vezetőiknek. „Segíts a segítséget kérőn, tégy jót mindig – örökké, / Szolgádat túlságosan meg ne terheld”...

Az emberi sorsok legnagyobb részét nem jegyzik fel a történelem lapjaira, csak emlékünkből élnek tovább.

Csendben, minden előzmény nélkül távozott közülünk egy volt munkatársnőnk. Élt 59 évet. Bár évekig, kora reggel együtt vártuk az autóbust, sokat beszélgettünk, mégis keveset tudtam róla. Férjét évekkel ezelőtt eltemette, kis fi-

zetéséből orvost nevelt a lányából, s hosszú ideig ápolta beteg édesanyját. Néhány hónapja temette el. S miután, így a sors által rá mért kötelességet, feladatát emberhez méltóan teljesítette, elment arra a helyre, amelynek kerítésén belül a földi hatalmaskodások törvényei papírongynak tekinthetők már.

Napjaim hordaléka között kis fényes csiszolatlan gyémánszemerre is találtam. Kisunokám érkezését jelezte ez nekem. Kislányként mikor is jelentkezzen, mint nőnapra. Így első „földi ténykedése” is tudatos cselekvésről árulkodik. Rám viszont nagy feladat hárul majd, ha eszmélni kezd és követelni fogja, hogy meséljek erről a világról, ahova érkezett, amit megérteni akar majd. Még szerencse, hogy a mese világában oly sok szép színes történetet mondhatunk el, ami messze jár a valóságtól, ám annak ismeretében a valóságot is könnyebb lesz talán elviselnie.

Hétköznapi mozaikok

Korán érkeztem Pestre, volt még időm, hogy az évek során megszokott kis presszóban megígyam a szokásos doppingszeremet, a feketekávémat. Ára kétszerese, minősége éppen fele annak, mint amilyen a „volt” munkahelyemen kijárt nekem. A volt szót azért tettem idézőjelbe, mert apró-cseprő ügyeim miatt, amiért a múzeum ürügyén belátogatok akár jelenidőbe is tehetném. De ez már más. A kávé azért még nem „tagadták” meg tőlem, a mosolyukat is odateszik még a cukor mellé. Ha egyszer gyorsan elzárják előlem, akkor érteni fogom, hogy kívül tágasabb öreg.

Miközben böngésztem a napi sajtót, arra lettem figyelmes, hogy aranylánccal, fülbevalóval felcícomázott két középkorú asszonyság telepedik a szomszéd asztalhoz. Jön a felszolgáló lány, kérdi mit hozhat. Te – mondja az egyik italtól már rekedt mély hangon – nekem a konyakot hozd előbb, aztán itt van ez a bejelentő lap, töltsd már ki. Az igazolványom nincs itt, de bemondom a számat, azt írd be. Ez a pénz meg a tied halold! A lány kitölti a lapot, kap 500 Ft-ot s a két testes asszonyság távozik. Van még aki jól keres az írástudományával.

7-es busz, közepes zsúfoltság, sokan állnak. Egy ülőhely azért szabadon van. Oda nem ül le senki. Mellette elhanyagolt külsejű, borostáskepű görnyedt alak alussza az igazak álmát. Felszáll a jegyellenőr, látja a helyzetet, s szépszóval letessékeli a még álommezőkön bódult állapotban, boldog-boldogtalanságában támolygót, aki eszméletét másodpercekre visszanyeri. Mikor a járdán kétszer

körbefordul s kezdi felfogni hol is van, már igazi hajléktalanná vált.

Idős köztisztelőben álló kollégánkat 60 éves társulati tagságáért tüntették ki. Mellette felesége, ilyen korban az élet nagy ajándéka, hogy együtt lehetnek. Meg is érdemlik. Kollégánk 1935-ben Budapesten végzett, s nagy örömmel ment haza az északi határ mások oldalára, hol özvegy édesanyja lakott. Ott nyomban hazaárulásért a Mikszáth által oly nagy szeretettel megrajzolt tótatyafiak 5 és fél évre ítélték. Ebből börtönben másfél évet, a többi 1938-ig munkatáborban töltötte. Majd jött a viszcacsatolás 1938-ban, s akkor az anyaországbeliek „hálából” hűségéért meginvitálták egy kis frontszolgálatra. A sors az emberek gyarlóságáért társaival együtt egészségben töltött hosszú élettel ajándékozta meg. Igazán megszolgált. Nincs az az alapszerződés, amely erre és az ehhez hasonló megélésre gyógyírt találna. Csak nagyon bölcs és a történelmen felülemelkedő döntésekkel lehet az emlékezés haragjából eredő gyűlölet szikráját eloltani. S a „hazaárulás” szót felelőtlen-felelős emberek ma ismét a kertek alatt kiabálják, feltételezem, hogy az előbbi és ehhez hasonló történeteket nem ismerik.

Másnap a Parkerdőbe menet, szokásos zsörtölődő gondolatokkal viaskodom, hogy nem úgy jön össze minden, ahogy szeretném. A múzeum kapujához érve két buszra való zalai gyereksereg színes ruházatával, mozgásával életet lehel a mozdulatlan gépparkba. Nyugtató pirula ez a látvány, és sutba dobom zsörtölődésem.

Kozma Károly